

Lausunto

13.11.2020

Asia: VN/24094/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Asia: Konkurssilain väliaikainen muuttaminen

Konkurssilain (120/2004) 2 luvun 3 §:ää muutettiin väliaikaisesti siten, että konkurssiuhkaisen maksukehotuksen laiminlyöntiin perustuva maksu-kyvyttömyysolettama poistettiin käytöstä ajaksi 1.5.–31.10.2020. Tämän jälkeen väliaikaisen lain voimassaoloa pidennettiin uudella väliaikaisella lailla ajaksi 1.11.2020–31.1.2021.

Eduskunnan lakivaliokunta totesi (LaVM 9/2020), että väliaikaisen lain voimassaoloa on aiheellista rajata kolmeen kuukauteen lakivaliokunnan mietinnössä todettujen kielteisten vaikutusten takia. Kielteiset vaikutukset liittyvät valiokunnan mietinnön ja asiantuntijakuulemisten perusteella pitkittyneeseen konkurssien hakemisen vaikeutumiseen ja maksukyvyttömiä yritysten lisävelkaantumiseen, harmaan talouden hyötymiseen siitä, että julkisvelkojat eivät tee konkurssihakemuksia ja saataviaan velkoviien yritysten oman liiketoiminnan kärsimiseen, kun ne eivät saa saatavilleen maksua. Lakivaliokunnan mietinnön mukaan konkurssihakemusten rajoittamisen jatkamisen arvioidaan myös ruuhkauttavan tuomioistuimet ja konkurssiasiamiehen toimiston sekä lisäävän väärinkäyttöksiin ja johdon vastuisiin kohdistuvia selvitystarpeita samoin kuin julkis selvitysten tarvetta. Myös takaisinsaantien arvioidaan vaikeutuvan, kun määräaikoja menetetään. Palkkaturvalainsäädännönkin määrääajat voivat kulua odotusaikana umpeen, jolloin työntekijöiden palkkasaatavia voi jäädä palkkaturvan ulkopuolelle.

Eduskunta on hyväksyessään konkurssilain väliaikaisen muutoksen edellyttänyt, että hallitus välittömästi selvittää ja arvioi, millä muilla keinoin koronavirusepidemian tai siitä johtuvien rajoitustoimien vuoksi tilapäisiin maksuvaikeuksiin joutuneiden yritysten tilannetta voidaan helpottaa kuin jatkamalla 31.1.2021 jälkeen konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaista muutosta ja, jos

tällaiset keinot edellyttävät lainsäädännön muutoksia, antaa asiaa koskevat lakiehdotukset eduskunnan käsiteltäviksi hyvissä ajoin niin, että eduskunta voi käsitellä ehdotukset syysistuntokauden 2020 aikana.

Oikeusministeriö on valmistellut luonnoksen hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

Lakiehdotuksen mukaan konkurssiuhkaisen maksukehotuksen noudattamatta jättäminen muodostaisi maksukyvyttömyysolettaman vasta, jos velallinen ei ole kuukauden kuluessa velkojan maksukehotuksesta maksanut velkojan selvää ja erääntynyttä saatavaa.

Lakiehdotuksen mukaan lain tavoitteena on väliaikaisen lain voimassaolon jälkeen helpottaa yritysten tilannetta antamalla heille enemmän maksuaikaa konkurssiuhkaisen maksukehotuksen tiedoksiannon jälkeen. Näin annettaisiin yrityksille enemmän aikaa järjestellä talousasioitaan. Tavoitteena on, että tammikuun jälkeen elinkelvottomat yritykset haetaan konkurssiin ja muiden yritysten selviytymistä koronaviruspandemiasta edistetään. Konkurssilain väliaikainen muuttaminen on yksi niistä lukuisista toimista, joilla hallitus pyrkii parantamaan yritysten selviytymistä kriisin yli ja siten säilyttämään työpaikkoja.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry (jäljempänä MaRa) lausuu hallituksen esitysluonnoksesta seuraavaa:

1. Matkailu- ja ravintola-alan yritysten taloudellinen tilanne

Matkailu- ja ravintola-alan yritykset ovat menettäneet suuren osan liikevaihdostaan koronakriisin ja eduskunnan, valtioneuvoston ja viranomaisten tekemien rajoitustoimenpiteiden vuoksi. Matkustus-, kokoontumis- ja ravintolarajoitukset sekä etätyösuositus ja oppilaitosten siirtyminen etäopetukseen ovat romahduttaneet monien matkailu- ja ravintolayritysten palvelujen kysynnän.

MaRan tuoreen jäsenkyselyn mukaan pääkaupunkiseudun hotellien liikevaihto laskee tänä vuonna noin 70 prosenttia viime vuoteen verrattuna. Lähes 60 prosenttia pääkaupunkiseudun hotellien työntekijöistä on lomautettuna. Lomautuksille ei ole näkyvissä loppua. Lomautukset muuttuvat yhä enenevässä määrin irtisanomisiksi. Muun Suomen majoitusliikkeistä 63 prosenttia arvioi liikevaihtonsa pienenevän yli 40 prosentilla tänä vuonna.

Käytännössä kaikki MaRan edustamat matkailu- ja ravintola-alan toimialat ovat menettäneet suuren osan liikevaihdostaan. Hotellien lisäksi suurimpia kärsijöitä ovat olleet henkilöstö- ja

opiskelijaravintolat, yökerhot ja muut ravintolat, huvipuistot, festivaalit sekä kongressi- ja messukeskukset. Talven aikana liikevaihto alenee merkittävästi myös koira-, poro- ja moottorikelkkasafareita järjestävillä yrityksillä.

Matkailu- ja ravintola-alan yritysten ja niiden työntekijöiden ahdinko syvenee talven ja ensi kevään aikana aina siihen asti, kunnes riittävä osa väestöstä kotimaassa ja ulkomailla on rokotettu koronavirusta vastaan. Yritysten tappiot kasvavat mitä pidemmälle aikaa kuluu. Erityisesti tammi- ja helmikuu tulevat olemaan alan yrityksille taloudellisesti erittäin raskaita. Yhä harvempi yritys pystyy harjoittamaan kannattavaa liiketoimintaa rajoitusten takia. Liiketoiminta normalisoituu huomattavalla viiveellä rajoitusten purkamisen jälkeen aikaisintaan ensi kesänä tai vasta myöhemmin syksyllä. Finnair on arvioinut, että lentoverkoston palautuminen koronaa edeltävään aikaan vie 2 - 3 vuotta. Ennen kuin ulkomaalaiset matkailijat tulevat Suomeen, alan yritykset eivät saavuta normaalitilanteen aikaista taloudellista kantokykyä. Koronakriisin aiheuttamien tappioiden korjaaminen kestää 5-10 vuotta.

2. Velallisen konkurssisuojan jatkaminen

MaRa katsoo, että oikeusministeriön ehdotus konkurssimaksukehotukseen liittyvän maksuajan pidentäminen 8 vuorokaudesta 30 vuorokauteen on matkailu- ja ravintola-alan yritysten kannalta täysin riittämätön ratkaisu.

Matkailu- ja ravintola-alan yritysten ja niiden työntekijöiden ahdinko on erittäin syvä. Koronapandemian takia maksukyvyttömäksi tulleille velallisille on annettava tehokasta suojaa konkurssilainsäädännön väliaikaisella muutoksella myös tammikuun 2021 jälkeen siihen asti, kun koronapandemia on voitettu. Tämä on välttämätöntä konkurssiaallon estämiseksi ja elinkelpoisten yritysten ja työpaikkojen pelastamiseksi. Konkurssiaallosta aiheutuisi merkittäviä ja pitkään kestäviä taloudellisia ja inhimillisiä kärsimyksiä yrittäjille, työntekijöille ja heidän perheilleen. Tästä aiheutuisi merkittäviä kustannuksia myös yhteiskunnalle konkurssiliitännäisten seurausten hoitamisesta.

MaRa korostaa, että valtio on koronapandemian aikana rajoittanut lainsäädännöllään elinkeinon harjoittamista, estänyt vapaan liikkumisen muista EU - maista ja valtiohallinto ja sen viranomaiset ovat antaneet elinkeinotoimintaa haittaavia määräyksiä, suosituksia ja ohjeita. Valtion toimet ovat johtaneet siihen, että merkittävä määrä yrityksiä on joutunut maksuvaikeuksiin. Valtion myöntämät tuet tuovat joillekin yrityksille helpotusta kriisissä, mutta tuet eivät poista ongelmia. Vasta normaaliajan liiketoiminta palauttaa yritystoiminnan ennalleen.

Valtion on tässä tilanteessa välttämätöntä luoda konkurssilainsäädäntöön velallisyriityksiä suojaavat mekanismit, koska se on aiheuttanut rajoitustoimilla suuren osan matkailu- ja ravintolayritysten taloudellista ongelmista. Väärinkäytösten mahdollisuudet ovat vähämerkityksellisiä verrattuna koronakriisin terveille yrityksille aiheuttamaan taloudelliseen katastrofiin.

Lakiehdotuksessa on kuvattu vaihtoehtoisia malleja, joilla voidaan helpottaa koronaviruspandemiasta kärsivien velallisyriyten asemaa. Yhtenä vaihtoehtona on arvioitu mallia, jossa koronaviruspandemiasta johtuvaa maksukyvyttömyyttä pidettäisiin tilapäisenä, jollei velkoja näytä, että yritys oli maksukyvytön jo ennen pandemiaa.

Oikeusministeriön mukaan tällainen sääntelymalli olisi kuitenkin ongelmallinen. Lakiehdotuksen mukaa koronaviruspandemiasta johtuva maksukyvyttömyys voi olla joko tilapäistä tai pysyvää. Vaikeuksien syy ei itsessään tee maksukyvyttömyydestä tilapäistä. Koronaviruspandemia muuttaa yhteiskuntaa, eikä osa ennen sitä menestyneistä yrityksistä palaudu maksukykyisiksi enää senkään jälkeen, kun pandemia on ohi. Lisäksi malliin liittyy se ongelma, että velkojan olisi vaikea näyttää tarkalleen, milloin velallisesta on tullut maksukyvytön. Pandemia on myös pitkittänyt, eikä useiden kuukausien pituisia maksulaiminlyöntejä ole syytä pitää tilapäisinä edes vallitsevassa tilanteessa.

MaRa toteaa, että maaliskuusta 2020 alkanut pandemia on pitkittänyt ja se voi kestää kesään tai syksyyn 2021 asti riippuen rokotteen saamisesta. Koronapandemiasta kärsineet ja maksuvaikeuksiin joutuneet matkailu- ja ravintola-alan yritykset ovat MaRan arvion mukaan suurelta osin maksukyvyttömiä vain tilapäisesti eli koronapandemian ajan ja koronapandemian päätyttyä yritysten tulovirta palautuu asteittain ennalleen niin, että yritykset pystyvät jälleen maksamaan velkojaan. Joukossa on myös yrityksiä, jotka eivät pysty korjaamaan tilannettaan ja ajautuvat pysyvästi maksukyvyttömäksi koronapandemian päätyttyä. Luotettava arvio maksukyvyttömyyden pysyvyydestä voidaan tehdä vasta koronapandemia päätyttyä.

Koronapandemian takia velkojien ja velallisten intressejä tulee tasapainottaa suojaamalla velallisia tehokkaasti likvidaatioon perustuvilta maksukyvyttömyysprosesseilta.

Vaikka konkurssimenettelyn kynnyistä nostetaan koronapandemia aikana, yksityisoikeudellisella velkojalla on mahdollisuus hakea saatavalleen ulosottooperuste tuomioistumesta ja periä saataviaan ulosottoteitse. Velkojat voivat myös käyttää mahdollisia vakuuksia riidattomien saataviensa kattamiseen. Julkisoikeudelliset velkojat voivat myös kääntyä suoraan ulosottoviranomaisten puoleen.

MaRa katsoo, että konkurssilain väliaikaista voimassaoloa tulee jatkaa nykyisensisältöisenä vähintään 30.6.2021 asti. Koronapandemian kestäessä velallista ei voida pitää maksukyvyttömänä sillä perusteella, että velallinen ei ole maksanut velkojan konkurssiuhkaisen maksukehotusta määräajassa.

Lisätietoja antaa lakimies Kai Massa, 09-62202047, kai.mass@mara.fi

Kunnioitavasti,

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Timo Lappi

toimitusjohtaja

Veli-Matti Aittoniemi

varatoimitusjohtaja

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palvelualojen elinkeino- ja työmarkkinajärjestö. MaRa edustaa hotelleja, kylpylöitä, viikko-osakeyrityksiä, leirintäalueita, kongressi- ja tapahtumatoimialan yrityksiä, ravintoloita, cateringyrityksiä, eines- ja valmistuskeittiöitä, kahviloita, pubeja, yökerhoja, liikenneasemia, huvi-, teema- ja elämyspuistoja, keilahalleja, festivaaleja ja konserttitapahtumia, ohjelmapalveluyrityksiä, luontomatkailuyrityksiä, hiihtokeskuksia sekä matkailun markkinointi- ja välityspalveluita tarjoavia yrityksiä. MaRassa on 2 800 jäsentä, joilla on 7 700 toimipaikkaa. MaRan jäsenyritykset työllistävät noin 70 000 henkilöä.

Massa Kai
Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry